

ผลของโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรก ต่อความรู้ ทักษะ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถและความตั้งใจ ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน

Effects of a Breastfeeding Promotion Program for Primigravida Women on Knowledge, Attitudes, Subjective Norms, Perceived Behavioral Control, and Intention for Exclusive Breastfeeding for 6 Months

เวนูกา พรกุนา¹, เอมอน บุตรอุดม^{2*}, สุธิดา อินทรเพชร², วรรณมา ปิยะเศวตกุล¹,
ทิพวรรณ โคตรตาแสง¹, พรหมกาย์ ต้นทอง¹

Wenuka Pornkuna¹, Aimon Butudom^{2*}, Suthida Intaraphet²,

Wanna Piyasawatkul¹, Tippawan Khodtasang¹, Pronpaka Thontong¹

¹โรงพยาบาลขอนแก่น, ²วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ขอนแก่น คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

¹Khon Kaen Hospital, ²Boromarajonani College of Nursing, Khon Kaen, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

(Received: September 16, 2025; Revised: November 25, 2025; Accepted: December 23, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรกต่อความรู้ ทักษะ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถและความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างคือหญิงตั้งครรภ์แรก จำนวน 80 ราย ที่มารับบริการที่แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 40 ราย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามแนวทางมาตรฐานของโรงพยาบาล กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของไอโอวา แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน ได้ค่าความเที่ยง .81, .83, .88, .93 และ .87 ตามลำดับ รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน 2567 ถึง สิงหาคม 2568 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Paired T-test และสถิติ Independent T Test ผลการวิจัยพบว่า

1. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ ($M = 8.28, SD = 1.01$) ทักษะ ($M = 68.80, SD = 6.51$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($M = 51.75, SD = 4.46$) การรับรู้ความสามารถ ($M = 79.72, SD = 5.94$) และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน ($M = 45.55, SD = 3.08$) หลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p\text{-value} < .001$)

2. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ ($M = 8.28, SD = 1.01$) ทักษะ ($M = 68.80, SD = 6.51$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($M = 51.75, SD = 4.46$) การรับรู้ความสามารถ ($M = 79.72, SD = 5.94$) และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน ($M = 45.55, SD = 3.08$) สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p\text{-value} < .001$)

ดังนั้น โปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรกประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ช่วยเพิ่มความรู้ ความตั้งใจและส่งเสริมความมั่นใจของหญิงตั้งครรภ์แรกในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย และพยาบาลสามารถนำโปรแกรมนี้ไปใช้ในแผนกฝากครรภ์กับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์กลุ่มอื่น และติดตามการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือนและต่อเนื่องจนถึง 2 ปี

คำสำคัญ: การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หญิงตั้งครรภ์แรก โปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: chaaimonorchard@gmail.com)

Abstract

A quasi-experimental two-group pretest-posttest design was conducted to compare the effects of a breastfeeding promotion program for primigravida women on knowledge, attitude, subjective norms, perceived behavioral control, and intention for exclusive breastfeeding for 6 months with standard hospital care. The study participants were 80 primigravida women receiving services at the antenatal care department of Khon Kaen Hospital, divided into control and experimental groups of 40 participants each. Sample selection was conducted using purposive sampling. The control group received standard hospital care according to hospital guidelines. The experimental group received a breastfeeding promotion program including training skills, return demonstration, and knowledge of exclusive breastfeeding for 6 months by specialist nurses from breastfeeding clinic. Data were collected using a breastfeeding knowledge questionnaire, the Iowa Infant Feeding Attitude Scale (IIFAS), a subjective norms questionnaire, a breastfeeding perceived behavioral control questionnaire, and an intention for exclusive breastfeeding for 6 months questionnaire. Data collection was conducted between September 2024 and August 2025, and data were analyzed using paired t-test and independent t-test statistics. The research findings showed that:

1. After receiving the program, the experimental group showed a significantly higher mean scores for knowledge ($M = 8.28, SD = 1.01$), attitude ($M = 68.80, SD = 6.51$), subjective norms ($M = 51.75, SD = 4.46$), perceived behavioral control ($M = 79.72, SD = 5.94$), and intention for exclusive breastfeeding for 6 months ($M = 45.55, SD = 3.08$) after participating in the program compared to before participating in the program, with statistical significance at the 0.001 level ($p\text{-value} < .001$).

2. After the intervention, the experimental group also demonstrated significantly higher mean scores for knowledge ($M = 8.28, SD = 1.01$), attitude ($M = 68.80, SD = 6.51$), subjective norms ($M = 51.75, SD = 4.46$), perceived behavioral control ($M = 79.72, SD = 5.94$), and intention for exclusive breastfeeding for 6 months ($M = 45.55, SD = 3.08$) compared to the control group, with statistical significance at the .001 level ($p\text{-value} < .001$).

Therefore, the breastfeeding promotion program for primiparous women based on the Theory of Planned Behavior can enhance knowledge, strengthen intention, and increase confidence in exclusive breastfeeding among first-time pregnant women. Nurses can implement this program in antenatal care clinics with other groups of pregnant women and monitor exclusive breastfeeding for six months and continued breastfeeding up to two years.

Keywords: Breastfeeding, Primigravida, Breastfeeding Promotion Program

บทนำ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 เดือน เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีสำหรับทารกและมารดา (World Health Organization [WHO], 2023) องค์การอนามัยโลก (WHO) แนะนำว่าทารกควรเริ่มกินนมแม่ภายในหนึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอด และกินนมแม่อย่างเดียในช่วง 6 เดือนแรก และเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วง 6 เดือนแรกของชีวิตให้สูงขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ 50 ในปี ค.ศ. 2025 (WHO, 2025; Department of Health, 2025) จากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย Multiple Indicator Cluster Surveys (MICS) พ.ศ. 2562 พบทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือน ได้รับนมแม่อย่างเดียเพียงร้อยละ 14 (National Statistical Office

of Thailand, 2020) และผลสำรวจล่าสุดใน พ.ศ. 2565 พบว่า มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28.6 (National Statistical Office of Thailand, 2023) แต่ยังมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดไว้

องค์การอนามัยโลกเริ่มมีการผลักดันให้มีโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก (Baby-friendly Hospital initiative: BFHI) ในทั่วทุกภูมิภาค โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายใต้คำขวัญที่ว่า “Breastfeeding Just 10 steps” ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างกว้างขวาง (WHO, 2025) สำหรับประเทศไทยถือเป็นหนึ่งใน 11 ประเทศที่เป็นแกนนำในโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก ได้มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขกำหนดนโยบายให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อีกทั้งผลักดันให้โรงพยาบาลของรัฐทุกแห่งนำแนวทางการดำเนินงานตามบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาใช้ ซึ่งในบันไดขั้นที่ 3 เป็นการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะตั้งครรภ์ซึ่งเป็นบันไดเริ่มต้นที่สำคัญของหญิงตั้งครรภ์ที่จะช่วยให้หญิงตั้งครรภ์มีความรู้ ความตั้งใจ การรับรู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

หญิงตั้งครรภ์แรกเป็นกลุ่มที่สำคัญเพราะไม่เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาก่อน ซึ่งการไม่เคยมีประสบการณ์ทำให้หญิงตั้งครรภ์แรกขาดความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพบว่ามีความเสี่ยงสูงที่จะยุติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สาเหตุของการล้มเลิกเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ น้ำนมไม่ไหล หัวนมแตก ลูกไม่ดูดนม หญิงตั้งครรภ์แรกไม่ทราบว่าลูกดูดนมเพียงพอหรือไม่ รวมถึงการได้รับการสนับสนุน และการได้รับข้อมูลที่ไมเหมาะสมจากบุคลากรทางสุขภาพ (กุสมวลี โพธิ์ปัสสา, วียะดา ทิพม่อม, กิตติยาพร สังข์ศรีสมบัติ, 2565) จากการศึกษาของ Kaewsarn, Moyle (2021) พบว่าประเด็นปัญหาของมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คือ มารดาขาดความรู้ โดยเฉพาะมารดาครรภ์แรกซึ่งไม่มีประสบการณ์มาก่อน อาจเกิดความเครียด ไม่มั่นใจในตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ จำเป็นต้องได้รับการเตรียมตัวตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ (รพีพรรณ วิบูลย์วัฒนกิจ, พรวิไล คล้ายจันทร์, ประไพศรี กาบมาลา, เยาวลักษณ์ มากา, 2024) นอกจากนี้ยังพบปัจจัยสำคัญ คือ ความตั้งใจของหญิงตั้งครรภ์ที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วง 6 เดือนแรกหลังคลอด ซึ่งสอดคล้องกับวนิดา ขวเจริญพันธ์, อาทิตยา แก้วน้อย, ศรีนคร มังคะมณี, กุสมล แสนบุญมา (2567) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนาน 6 เดือน ประกอบด้วย ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นต้น นอกจากนี้ความตั้งใจยังเป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมและระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงตั้งครรภ์แรกเมื่อหญิงตั้งครรภ์แรกตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก็จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีและเพิ่มระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (แสงเดือน จินดาไพศาล, ดวงเดือน ดวงสำราญ, สุภาวดี เนติเมธี, 2568) ความตั้งใจเป็นปัจจัยสำคัญลำดับแรกของผู้เป็นแม่ที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือความเชื่อเกี่ยวกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงอธิบายว่า บุคคลที่มีความสำคัญสำหรับตนคิดว่าตนควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรม ตนก็จะมีแนวโน้มที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ๆ งานวิจัยของนิดาไชยรัตน์ และศศิกันต์ กาละ (2565) พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยพบว่า ย่า ยาย บุคลากรทางการแพทย์ แรงสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและขัดขวางการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา สอดคล้องกับการศึกษาของ Butudom, McFarlin, Klima, Spatz, Kennelly, McCreary, et al., (2021) ได้ศึกษาผลลัพธ์ของนโยบาย ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงที่ทำงานในโรงงานแห่งหนึ่งในประเทศไทย พบว่ามารดาส่วนใหญ่ตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และมีการทำงานเป็นผลัดและมารดาได้รับการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในขณะที่ปฏิบัติงานในโรงงานอยู่ในระดับยอดเยี่ยม และดีมาก นอกจากนี้ ทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยที่สำคัญมากเช่นกัน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามารดาที่มีทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับสูงมีโอกาสยุติการเลี้ยงลูกด้วยนมเม่น้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ Sandhi, Nguyen, Lin-Lewry, Lee, Kuo (2023) ที่พบว่า มารดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนาน และมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนานขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยโปรแกรมการพยาบาลโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งใช้เป็น

วิธีการส่งเสริมความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้องโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว สามารถเป็นแนวทางสนับสนุนการวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้องให้ประสบผลสำเร็จตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์และหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องจนถึง 6 เดือนหลังคลอด (อิงห์ย คำจุติ, ศศิกานต์ กาละ, 2565)

แผนกฝากครรภ์โรงพยาบาลขอนแก่น มีการให้ความรู้หญิงตั้งครรภ์ตามแนวทางโรงเรียนพ่อแม่ มีเรื่องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คือ ประโยชน์ของนมแม่และการอุ้มลูกที่ถูกวิธี โดยให้ความรู้ในโรงเรียนพ่อแม่ครั้งที่ 1 ในไตรมาสแรก ซึ่งสอนแบบกลุ่มโดยพยาบาลแผนกฝากครรภ์ ไม่มีการฝึกปฏิบัติการอุ้มลูก การบีบเก็บน้ำนม การโอบกอดแบบเนื้อแนบเนื้อและการดูดเต้านมภายใน 1 ชั่วโมงหลังคลอด เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรกเพื่อเตรียมความพร้อมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ ออกแบบและสอนโดยพยาบาลผู้เชี่ยวชาญจากคลินิกนมแม่ โดยมีการบรรยายให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติการสาธิตย้อนกลับในการส่งเสริมให้ความรู้กับหญิงตั้งครรภ์แรก ให้หญิงตั้งครรภ์มีความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความตั้งใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เมื่อคลอดลูกสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนและให้น้ำนมแม่ร่วมกับอาหารตามวัยจนถึง 2 ปี หรือนานกว่านั้น

วัตถุประสงค์วิจัย

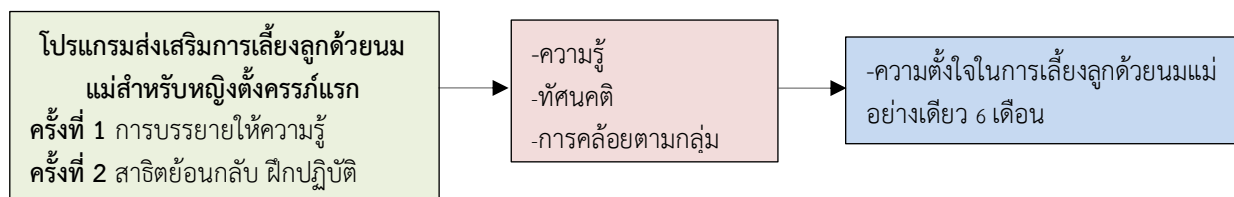
1. เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สมมติฐานวิจัย

1. กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน หลังการทดลองมากกว่าก่อนทดลอง
2. กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน หลังการทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของ Ajzen (1991) ซึ่งอธิบายว่า การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดนั้น เกิดจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) ทัศนคติต่อพฤติกรรม 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม จะส่งผลต่อความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา หญิงตั้งครรภ์แรกเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่หรือหยุดให้นมแม่ก่อนกำหนดเนื่องจากขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ ขาดความมั่นใจ และได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงออกแบบโปรแกรมการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งสามองค์ประกอบของทฤษฎี เพื่อส่งผลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน นอกจากนั้นผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปรความรู้เข้ามาในกรอบแนวคิดด้วย ซึ่งความรู้นี้อาจเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ส่งผลต่อทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยสรุป กรอบแนวคิดนี้จะสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ ความตั้งใจ จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยทดสอบผลของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ หญิงที่ตั้งครรภ์ครั้งแรก และไม่เคยผ่านการตั้งครรภ์หรือแท้งบุตรมาก่อน ที่มาฝากครรภ์ที่แผนกฝากครรภ์โรงพยาบาลขอนแก่น ในระหว่าง กันยายน 2567 ถึง สิงหาคม 2568 จำนวน 660 คน กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) ได้แก่ 1) หญิงตั้งครรภ์แรก มีอายุครรภ์ในช่วงไตรมาสแรก คือ อายุครรภ์ไม่เกิน 13 สัปดาห์ 6 วัน ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลขอนแก่น 2) อายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไป 3) สามารถพูดคุยสื่อสาร เขียนและอ่านภาษาไทยได้ 4) มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ และ 5) มีโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสาร สำหรับเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ มีข้อห้ามในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ ติดเชื้อไวรัสบางชนิด การรับประทานยาหรือติดสารเสพติดที่ไม่สามารถให้นมแม่หลังคลอดได้

กลุ่มตัวอย่าง คือ หญิงตั้งครรภ์แรก ที่ไม่เคยผ่านการตั้งครรภ์หรือแท้งบุตรมาก่อน ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลขอนแก่น คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม STATA, version 16.1 (StataCorp LLC, College Station, TX, USA) โดยใช้สูตรการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มอิสระ (Test for Difference of Two Independent Means) โดยนำค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากงานวิจัยของ Zhang, Yuan, Ma (2021) ได้แก่ คะแนนความรู้ด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถ และการได้รับการสนับสนุนที่สำคัญจากผู้อื่น และจากงานวิจัยพบว่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านทักษะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ 9.23 ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่ากับ 7.86 คำนวณ Standardized Effect Size ได้ Cohen's $d = 7.86/9.23 = 0.85$ กำหนดอำนาจการทดสอบที่ 0.80 และระดับนัยสำคัญที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุดคือกลุ่มละ 34 คน ผู้วิจัยเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 จึงได้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 รวมทั้งหมด 80 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเลือก โดยพิจารณาจากเลขประจำตัวโรงพยาบาล (HN) ถ้าเลขตัวสุดท้ายเป็นเลขคู่ กลุ่มตัวอย่างจะถูกจัดเข้าในกลุ่มทดลอง แต่ถ้าเลขประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างลงท้ายด้วยเลขคี่ กลุ่มตัวอย่างจะถูกจัดเข้ากลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย คู่มือการสอนการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรก ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เนื้อหาครอบคลุม ในเรื่อง ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความเสี่ยงของการให้นมผสม การโอบกอดแบบเนื้อแนบเนื้อ และการดูแลร่างกายหลังคลอด การจัดทำอุ้มลูกและการดูนมแม่ที่ถูกต้อง สัญญาณหิวของทารก ให้นมลูกตามต้องการ การเตรียมความพร้อมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหลังคลอด และการวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับแม่ทำงานนอกบ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหญิงตั้งครรภ์แรก ประกอบด้วย อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา วันกำหนดคลอด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างบันทึกเองในโทรศัพท์

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยข้อคำถามครอบคลุมประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเตรียมความพร้อมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับ หลังคลอด หลักการที่ทำให้นมแม่มาเร็ว การจัดท่าอุ้ม การบีบเก็บน้ำนม การระบายน้ำนมด้วยเครื่อง การขนส่งน้ำนม การเก็บน้ำนม การใช้ปั๊มนมที่เก็บไว้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บันทึกเอง ข้อคำถามเป็นชนิดปลายปิด มีทั้งหมด 10 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบ 3 ตัวเลือกคือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 10 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของไอโอวา (The IOWA Infant Feeding Attitude Scale: IIFAS) แปลเป็นภาษาไทยโดย สมชาย โอวัฒนาพานิช, กชกร สมมิ่ง, พนิดา สุขประสงค์ (2558) จำนวน 17 ข้อ ใช้ลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ ไม่เห็นด้วยที่สุด ไม่เห็นด้วยเฉย ๆ เห็นด้วยและเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 5 - 85 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ใช้แบบประเมินการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของจิราพร วงศ์ใหญ่ (2554) ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 12 - 60 คะแนน

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ใช้แบบประเมินสมรรถนะแห่งตนในการให้บุตรในแม่ทำงานของ Thussanasupap, Lapvongwatana, Kalampakorn, Spatz (2016) แปลและดัดแปลงมาจาก แบบประเมิน Self- efficacy Scale-Short Form (BSES-SF) ของ Dennis (2003) ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นมาตรประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ไม่มั่นใจเลย ไม่ค่อยมั่นใจ มั่นใจ เป็นบางครั้ง มั่นใจ และมั่นใจมาก มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 100 คะแนน

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน เป็นแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของวันเพ็ญ ฤทธา, ตติรัตน์ เตชะศักดิ์ศรี, พิริยา ศุภศรี (2562) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ตั้งใจน้อยที่สุด ตั้งใจน้อย ตั้งใจปานกลาง ตั้งใจมาก และตั้งใจมากที่สุด มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 10 - 50 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำคู่มือการสอนการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรก แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยผู้วิจัยนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนการจัดลำดับเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 ท่าน และพยาบาลชำนาญการพิเศษหน่วยงานสูติกรรม 1 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาแต่ละชุดเท่ากับ 1.00 แล้วนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับหญิงตั้งครรภ์แรกที่มาใช้บริการที่แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 30 ราย พบว่าแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรของคูเดอร์และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson (KR 20) (Kuder, Richardson, 1937) ได้เท่ากับ .81 แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1951) ได้เท่ากับ .83, .88, .93 และ .87 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย โรงพยาบาลขอนแก่น เพื่อพิจารณาวิธีการดำเนินการวิจัยตามหลักจริยธรรมในการวิจัย

2. ประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยนอก หัวหน้าแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยชี้แจงหัวหน้าแผนกฝากครรภ์และพยาบาลแผนกฝากครรภ์ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ การดำเนินการ และเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการชี้แจงหลักเกณฑ์การปฏิบัติและแนวทางการทำการทดลอง

ขั้นก่อนการทดลอง

1. พยาบาลวิชาชีพแผนกฝากครรภ์ จำนวน 5 คน สร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่าง และอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ตามการพิทักษ์สิทธิให้กลุ่มตัวอย่างทราบ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการทำการวิจัย ขอความยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยให้ลงนามยินยอมในแบบฟอร์มที่ห้องสอน สุขศึกษา ซึ่งเป็นห้องให้สุขศึกษาโดยตรง มีความเป็นส่วนตัว ไม่มีเสียงรบกวนหรือหากอาสาสมัครต้องการศึกษา รายละเอียด และเวลาในการตัดสินใจ สามารถให้น่ากลับไปบ้าน และนำมาส่งในวันนัดหมายได้ หลังจากนั้นพยาบาล แผนกฝากครรภ์นัดหมายกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ 1 ในนัดครั้งต่อไปซึ่งตรงกับเวลานัดมาฝากครรภ์ ตามปกติของแผนกฝากครรภ์ที่ห้องสอนสุขศึกษาของแผนกฝากครรภ์ โดยใช้ช่วงเวลาหลังจากซักประวัติจากพยาบาล หรือช่วงเวลารอเข้าพบแพทย์

2. ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากเลขประจำตัวโรงพยาบาล (HN) ถ้าเลขตัวสุดท้ายเป็นเลขคู่ กลุ่มตัวอย่างจะถูกจัดเข้าในกลุ่มทดลอง แต่ถ้าเลขประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างลงท้ายด้วยเลขคี่ กลุ่มตัวอย่างจะถูกจัดเข้ากลุ่มควบคุม โดยดำเนินการศึกษากับกลุ่มทดลอง 40 ราย และตามด้วยกลุ่มควบคุม 40 ราย

ขั้นทดลอง

กลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพที่เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 2 คน ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถาม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยการสแกนคิวอาร์โค้ด ใช้เวลาประมาณ 15 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยให้ความรู้กับหญิงตั้งครรภ์เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยการบรรยาย ใช้สื่อ Power Point ในห้องสอนสุขศึกษาของแผนกฝากครรภ์ เป็นรายกลุ่มโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความเสี่ยงการให้นมผสม ใช้เวลาประมาณ 15 นาที หลังจากนั้นนัดกลุ่ม ตัวอย่างอีกครั้งเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 2 ซึ่งตรงกับเวลานัดมาฝากครรภ์ตามปกติของแผนกฝากครรภ์ ในวันนัดฟัง ผลเลือดครั้งที่ 2 ซึ่งจะใช้เวลาหลังจากซักประวัติจากพยาบาลหรือช่วงเวลารอเข้าพบแพทย์

กิจกรรมครั้งที่ 2 ในวันนัดฟังผลเลือดครั้งที่ 2 ใช้เวลา 35 - 45 นาที

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยให้ความรู้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายกลุ่มโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการโอภกอดแบบเนื้อแนบเนื้อ และการดูดเร็ว สัญญาณหิวของทารก ให้นมลูกตามต้องการ การเตรียมความพร้อมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับ หลังคลอด และการวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับแม่ทำงานนอกบ้าน สาธิตการฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับท่าอุ้มลูก และการดูดนมแม่ที่ถูกต้อง และมีการสาธิตย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดท่าอุ้ม การบีบเก็บน้ำนม ให้ความช่วยเหลือในส่วน ที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง และให้กำลังใจในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ใช้เวลาประมาณ 20 - 30 นาที หลังจากนั้น ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถใน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยการสแกน คิวอาร์โค้ด ใช้เวลาประมาณ 15 นาที เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อย ครบถ้วนของข้อมูล แล้วผู้วิจัยแจ้งให้กลุ่มทดลองทราบว่าเสร็จสิ้นการวิจัย พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่างใน การเข้าร่วมการวิจัย

กลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยการสแกนคิวอาร์โค้ด ใช้เวลาประมาณ 15 นาที ในห้องสอนสุขศึกษาของแผนกผดุงครรภ์ และผู้วิจัยนัดกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 2 ซึ่งตรงกับเวลานัดมาผดุงครรภ์ตามปกติของแผนกผดุงครรภ์ ในวันนัดฟังผลเลือดครั้งที่ 2 โดยใช้ช่วงเวลาหลังจากซักประวัติจากพยาบาลหรือช่วงเวลารอเข้าพบแพทย์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการดูแลตามปกติ ตามโปรแกรมโรงเรียนพ่อแม่ของโรงพยาบาล เช่น การให้คำแนะนำการปฏิบัติตัว การรับประทานอาหาร การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นต้น

กิจกรรมครั้งที่ 2 ในวันนัดฟังผลเลือดครั้งที่ 2 ใช้เวลา 15 นาที

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยการสแกนคิวอาร์โค้ด ใช้เวลาประมาณ 15 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าเสร็จสิ้นการวิจัย พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย เมื่อผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยจะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการโอบกอดแบบเนื้อแนบเนื้อและการดูดเร็ว สัญญาณหิวของทารก การให้นมลูกตามต้องการ การเตรียมความพร้อมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหลังคลอด การวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับแม่ทำงานนอกบ้าน สาธิตการฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับทำอุ้มลูกการดูดนมแม่ที่ถูกต้อง และมีการสาธิตย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดท่าอุ้ม การบีบเก็บน้ำนม ให้ความช่วยเหลือในส่วนที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง และให้กำลังใจในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's exact test)
2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มใช้สถิติทดสอบ t – test
 - 2.1. วิเคราะห์เปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของหญิงตั้งครรภ์แรก ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมโดยใช้สถิติ Paired T test โดยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังทดสอบของกลุ่มทดลอง (Normality) ด้วย Kolmogorov-smirnov พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงปกติ ($p\text{-value} > .05$)
 - 2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของหญิงตั้งครรภ์แรก ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติ Independent T-test โดยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของความแตกต่างระหว่างคะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วย Kolmogorov-smirnov พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงปกติ ($p\text{-value} > .05$)

จริยธรรมวิจัย

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมทางการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลขอนแก่น เลขที่ KEF67023 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2567

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปกลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18 - 34 ปี ร้อยละ 75 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 52.50 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวมากกว่า 9,001 บาท/เดือน ร้อยละ 65 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หรือ ปวช. ร้อยละ 42.50 กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18 - 34 ปี ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 47.50 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวมากกว่า 9,001 บาท/เดือน ร้อยละ 75 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 42.50 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบของ ฟิชเชอร์ (Fisher's Exact Test) พบว่าทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน (ตาราง 1)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง จำนวน (ร้อยละ)	กลุ่มควบคุม จำนวน (ร้อยละ)	p-value
อายุ (ปี)			
18 - 34	30 (75.00)	36 (90.00)	0.139
มากกว่า 35	10 (25.00)	4 (10.00)	
การประกอบอาชีพของหญิงตั้งครรภ์			
แม่บ้าน	12 (30.00)	7(17.50)	0.215
เกษตรกร	0 (0.00)	3 (7.50)	
รับจ้าง	21 (52.50)	19 (47.50)	
ค้าขาย	4 (10.00)	6 (15.00)	
ข้าราชการ	1 (2.50)	0 (0.00)	
นักศึกษา	2 (5.00)	5 (12.50)	
รายได้เฉลี่ยของครอบครัว			
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9,000 บาท/เดือน	14 (35.00)	10 (25.00)	0.465
มากกว่า 9,001 บาท/เดือน	26 (65.00)	30 (75.00)	
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา	2 (5.00)	0 (0.00)	0.366
มัธยมศึกษาตอนต้น	9 (22.50)	7 (17.50)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	17 (42.50)	17 (42.50)	
อนุปริญญา หรือ ปวส.	6 (15.00)	4 (10.00)	
ปริญญาตรี	6 (15.00)	12 (30.00)	

2. เปรียบเทียบ ความรู้ ทักษะ ทักษะการคัดกรองตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย 6 เดือน ของหญิงตั้งครรภ์แรก ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทักษะ ทักษะการคัดกรองตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถและความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย 6 เดือน ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ Paired T-test

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		MD	df	t	p-value (1-tailed)
	M	SD	M	SD				
กลุ่มทดลอง								
ความรู้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	6.75	1.51	8.28	1.01	-1.53	39	-7.20	<.001
ทักษะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	58.38	6.71	68.80	6.51	-10.42	39	-9.10	<.001
การคัดกรองตามกลุ่มอ้างอิง	45.25	8.16	51.75	4.46	-6.50	39	-6.47	<.001
การรับรู้ความสามารถ	68.50	9.93	79.72	5.94	-11.22	39	-9.21	<.001

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		MD	df	t	p-value (1-tailed)
	M	SD	M	SD				
ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือน	37.40	6.46	45.55	3.08	-8.15	39	-10.16	<.001
กลุ่มควบคุม								
ความรู้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	6.33	1.96	6.23	1.64	.10	39	.68	.250
ทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	58.75	6.43	59.58	6.23	-.83	39	-1.59	.054
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	45.85	10.19	46.75	8.44	-.90	39	-1.58	.060
การรับรู้ความสามารถ	67.95	12.71	68.28	11.82	-.33	39	-.84	.201
ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียว 6 เดือน	36.20	7.43	36.70	1.02	-.50	39	-1.51	.069

MD = Mean Difference (ก่อน-หลัง)

จากตาราง 2 พบว่าในกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง หญิงตั้งครรภ์มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($p\text{-value} < 0.001$) ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถและความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ ความตั้งใจก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติ Independent T-test

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		MD	Df	t	p-value
	M	SD	D	SD				
ก่อนทดลอง								
ความรู้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	6.75	1.51	6.33	1.96	0.42	78	1.08	.282 ^a
ทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	58.38	6.7	58.75	6.40	-0.37	78	-0.25	.799 ^a
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	45.25	8.16	45.85	10.19	-0.60	78	-0.29	.722 ^a
การรับรู้ความสามารถ	68.50	9.93	67.95	12.71	0.83	78	0.21	.830 ^a
ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง	37.40	6.46	36.20	7.43	1.20	78	0.77	.444 ^a
เดียว 6 เดือน								
หลังทดลอง								
ความรู้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	8.28	1.01	6.23	1.64	2.05	78	6.72	<.001 ^b
ทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	68.80	6.51	59.58	6.23	9.22	78	6.46	<.001 ^b
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	51.75	4.46	46.75	8.44	5.00	78	3.31	.001 ^b
การรับรู้ความสามารถ	79.72	5.94	68.28	11.82	11.45	78	5.47	<.001 ^b
ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง	45.55	3.08	36.70	6.47	8.85	78	7.80	<.001 ^b
เดียว 6 เดือน								

^a2-tailed, ^b1-tailed

จากตารางพบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ไม่แตกต่างกัน

หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทักษะคิด การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p\text{-value} < .001$) ส่วนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p\text{-value} < .002$) (ตาราง 3)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรก ต่อความรู้ ทักษะคิด การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเพิ่มคะแนนความรู้ ทักษะคิด การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของหญิงตั้งครรภ์แรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการวิจัยพบว่าหญิงตั้งครรภ์แรกที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .001$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 6.75 เป็น 8.28 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Renuka, Shabadi, Kulkarni, Kumar, Anup, Murthy (2020) พบว่าก่อนการให้โปรแกรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนใหญ่หญิงตั้งครรภ์แรกพร่องความรู้ แต่หลังการให้โปรแกรมความรู้เข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่รวมทั้งประโยชน์ เทคนิคการปฏิบัติ และการเตรียมตัวสำหรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น สามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะคิดของหญิงตั้งครรภ์แรกในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจาก 58.38 เป็น 68.80 คะแนน ($p\text{-value} < .001$) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางบวกนี้มีความสำคัญ จากการศึกษาของ Naja, Chatila, Ayoub, Abbas, Mahmoud, MINA collaborators, et al. (2022) พบว่าทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และความตั้งใจที่แข็งแกร่งเป็นปัจจัยทำนายที่สำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในเดือนที่ 4 หลังคลอด มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวสูงขึ้น และมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sandhi, Nguyen, Lin-Lewry, Lee, Kuo (2023) ที่สนับสนุนผลการวิจัยนี้โดยพบว่ามารดาที่มีทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับสูงมีโอกาสยุติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่น้อย ดังนั้นการปรับปรุงทัศนคติที่เกิดขึ้นจากโปรแกรมนี้น่าจะมีศักยภาพในการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะยาว

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเฉพาะหญิงตั้งครรภ์แรก ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพิ่มขึ้นจาก 45.28 เป็น 51.75 คะแนน ($p\text{-value} < .001$) สะท้อนให้เห็นว่าโปรแกรมสามารถเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการสนับสนุนจากบุคคลสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Butudom, McFarlin, Klima, Spatz, Kennelly, McCreary, et al., (2021) พบว่าการสนับสนุนจากสามี ครอบครัว และบุคคลใกล้ชิดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โปรแกรมนี้ได้เสริมศักยภาพหญิงตั้งครรภ์ให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้องแก่ครอบครัวและผู้ใกล้ชิด จึงช่วยเพิ่มแรงสนับสนุนทางสังคมในเชิงบวก

การรับรู้ความสามารถ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยทำนายที่สำคัญของความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นจาก 68.50 เป็น 79.72 คะแนน ($p\text{-value} < .001$) การเพิ่มขึ้นนี้อาจเป็นผลมาจากการที่โปรแกรมมีการฝึกปฏิบัติการอุ้มลูก การบีบเก็บน้ำนม และการสาธิตย้อนกลับ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเอง การศึกษาของ ปวีณา สุรินทร์ประทีป, กนกอร ปัญญาโส, รวีวรรณ พูลเพิ่ม (2568) สนับสนุนผลการวิจัยนี้โดยระบุว่า การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยทำนายที่สำคัญของการเริ่มต้นและดำเนินการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อไป

ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ความตั้งใจเป็นปัจจัยสำคัญลำดับแรกของผู้เป็นแม่ที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความตั้งใจเพิ่มขึ้นหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรกจาก 37.40 เป็น 45.55 คะแนน ($p\text{-value} < .001$) การเพิ่มขึ้นของความตั้งใจนี้สอดคล้องกับการศึกษา วนิดา ชวเจริญพันธ์, อาทิตยา แก้วน้อย, ศรีณธรมังคะมณี, กุศล สมบุญมา (2567) และ แสงเดือน จินดาไพศาล, ดวงเดือน ดวงสำราญ, สุภาวดี เนติเมธี (2568) ที่ชี้ว่าความตั้งใจเป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมหลังคลอด กล่าวคือ มารดาที่มีความตั้งใจชัดเจนตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง

โปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรกที่มีพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความรู้อัตนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของหญิงตั้งครรภ์แรกอย่างมีนัยสำคัญ การสอนโดยพยาบาลผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงลูกนมแม่ การฝึกปฏิบัติและการสาธิตย้อนกลับ และการให้ความรู้หลายครั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จ ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในหน่วยงานสาธารณสุข โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์แรกที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงสำคัญในการไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การนำผลวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาโปรแกรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงตั้งครรภ์แรก สามารถนำโปรแกรมนี้ไปปรับใช้เป็นแนวทางมาตรฐานในการให้การศึกษแก่หญิงตั้งครรภ์แรก โดยจัดให้มีการบรรยายให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติ และการสาธิตย้อนกลับอย่างครอบคลุม เน้นการฝึกทักษะปฏิบัติ เช่น การจัดท่าอุ้ม การบีบเก็บน้ำนม และการโอบกอดแบบเนื้อแนบเนื้อ และเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว

2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลเฉพาะด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ควรส่งเสริมพัฒนา แพทย์ พยาบาล และนักวิชาการสาธารณสุข ให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยให้ผ่านการอบรมหลักสูตรการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะที่ถูกต้องแก่หญิงตั้งครรภ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดตั้งคลินิกนมแม่ในทุกโรงพยาบาล

3. การนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐาน Baby-friendly Hospital Initiative (BFHI) ผลการวิจัยสนับสนุนการนำบันไดขั้นที่ 3 ของ BFHI มาใช้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโรงพยาบาลสามารถนำโปรแกรมนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะตั้งครรภ์ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ให้บรรลุเป้าหมายของประเทศและองค์การอนามัยโลก และสามารถขยายผลไปยังโรงพยาบาลอื่น ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาติดตามผลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หลังคลอด การวิจัยครั้งนี้วัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของความรู้ อัตนคติ การรับรู้ความสามารถ และความตั้งใจในระยะตั้งครรภ์ การวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นการศึกษาแบบติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อประเมินพฤติกรรมผลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หลังคลอด โดยติดตามอัตราการเริ่มต้นเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ถึง 1 - 2 ปี

2. การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโปรแกรมในบริบทที่แตกต่างกัน การวิจัยนี้ดำเนินการในโรงพยาบาลเดียว จึงจำกัดการนำผลไปใช้ในบริบทอื่น ควรมีการศึกษาแบบการวิจัยทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (Randomized Controlled Trial) ในโรงพยาบาลหลายแห่ง ทั้งในเขตเมืองและชนบท โรงพยาบาลขนาดต่างกัน และในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการขยายผลโปรแกรม รวมถึงการศึกษาปัจจัยที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพของโปรแกรมในแต่ละบริบท เช่น ระดับการศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. การพัฒนาและประเมินผลโปรแกรมแบบผสมผสานที่รวมเทคโนโลยีดิจิทัล จากแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีในการดูแลสุขภาพที่เพิ่มขึ้น การวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนาโปรแกรมแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่รวมการให้การศึกษาแบบเผชิญหน้ากับการใช้แอปพลิเคชันมือถือหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การติดตามการปฏิบัติ และการให้คำปรึกษาแบบเรียลไทม์ รวมถึงการศึกษาประสิทธิภาพด้านต้นทุนของโปรแกรมใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรมแบบดั้งเดิม

รายการอ้างอิง

- กุสุมาลี โพธิ์ปัสสา, วิยะดา ทิพม่อม และกิตติยาพร สังขศรีสมบัติ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา อย่างเดียว 6 เดือนในทารกแรกเกิด: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*, 25(3), 154-167.
- จิราพร วงศ์ใหญ่. (2554). ปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมเพียงอย่างเดียวของสตรีตั้งครรภ์. *พยาบาลสาร*, 38(1), 17-26.
- นิตยา ไชยรัตน์ และศศิกานต์ กาละ. (2565). ผลของโปรแกรมการพยาบาลโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 9(1), 121-134.
- ปวีณา สุรินทร์ประทีป, กนกอร ปัญญาโส และรวีวรรณ พูลเพิ่ม. (2568). ผลของโปรแกรมสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยกต่อการตัดสินใจรับรู้ความสามารถและความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงตั้งครรภ์ ที่ทำงานนอกบ้าน. *วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 13(3), 45-65.
- รพีพรรณ วิบูลย์วัฒนกิจ, พรวิไล คล้ายจันทร์, ประไพศรี กาบมาลา และเยาวลักษณ์ มาก่า. (2024). ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดครั้งแรกในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยการพยาบาลและการสาธารณสุข*, 4(3), e270906.
- วนิดา ขวเจริญพันธ์, อาทิตยา แก้วน้อย, ศรีนคร มังคะมณี, และกุสมล แสนบุญมา. (2567). การเปรียบเทียบความตั้งใจและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยกใน 6 เดือนแรกระหว่างมารดาหลังคลอดชาวไทยและชาวต่างชาติ ในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ สสอท*, 6(3), 1-15.
- วันเพ็ญ ฤทธา, ตติรัตน์ เตชะศักดิ์ศรี และพิริยา ศุภศรี. (2562). ปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยก 6 เดือน ของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(3), 66-78.
- สมชาย โอวัฒนาพานิช, กชกร สมมั่ง และพนิดา สุขประสงค์. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 24(2), 200-210.
- แสงเดือน จินดาไพศาล, ดวงเดือน ดวงสำราญ และสุภาวดี เนติเมธี. (2568). ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยก 6 เดือนของหญิงตั้งครรภ์ในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*, 38(1), 35-51.
- อิงหทัย คำจตุ และศศิกานต์ กาละ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยก 6 เดือน ของมารดาทำงานนอกบ้าน. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 9(1), 107-120.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Butudom, A., McFarlin, B. L., Klima, C. S., Spatz, D. L., Kennelly, J. F., McCreary, L. L., et al. (2021). Behavior outcomes of breastfeeding-friendly policies among Thai mothers working in a

- factory: A descriptive study. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 25(1), 87-101.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Dennis, C. L. (2003). The breastfeeding self-efficacy scale: Psychometric assessment of the short form. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 32(6), 734-744.
- Department of Health. (2025). *The Ministry of Public Health, in Collaboration with Its Network, has Set a Target for 2025 that at Least 50% of Thai Infants will be Exclusively Breastfed for the First 6 months*. Retrieved April 21, 2024 from <https://anamai.moph.go.th/th/news-anamai/12565#>.
- Kaewsarn, P., & Moyle, W. (2021). Breastfeeding experiences among Thai adolescent mothers: A descriptive qualitative study. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 25(1), 102-115.
- Kuder, G. F., & Richardson, M. W. (1937). The theory of the estimation of test reliability. *Psychometrika*, 2(3), 151-160.
- Naja, F., Chatila, A., Ayoub, J. J., Abbas, N., Mahmoud, A., MINA collaborators, et al. (2022). Prenatal breastfeeding knowledge, attitude and intention, and their associations with feeding practices during the first six months of life: A cohort study in Lebanon and Qatar. *International Breastfeeding Journal*, 17(1), 15.
- National Statistical Office of Thailand. (2020). *Thailand Multiple Indicator Cluster Survey 2019, Survey Findings Report*. Bangkok, Thailand: National Statistical Office of Thailand.
- National Statistical Office of Thailand. (2023). *Thailand Multiple Indicator Cluster Survey 2022, Survey Findings Report*. Bangkok, Thailand: National Statistical Office of Thailand.
- Renuka, M., Shabadi, N., Kulkarni, P., Kumar, D. S., Anup, G., & Murthy, M. N. (2020). Effectiveness of educational intervention on breastfeeding among primi pregnant women-a longitudinal study. *Clinical Epidemiology and Global Health*, 8(4), 1306-1311.
- Sandhi, A., Nguyen, C. T. T., Lin-Lewry, M., Lee, G. T., & Kuo, S. Y. (2023). Effectiveness of breastfeeding educational interventions to improve breastfeeding knowledge, attitudes, and skills among nursing, midwifery, and medical students: A systematic review and meta-analysis. *Nurse education today*, 126, 105813.
- Thussanasupap, B., Lapvongwatana, P., Kalampakorn, S., & Spatz, D. L. (2016). Effects of the community-based breastfeeding promotion program for working mothers: A quasi-experimental study. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 20(3), 196-209.
- World Health Organization. (2023). *Early Initiation of Breastfeeding to Promote Exclusive Breastfeeding*. Retrieved April 9, 2024 from <https://www.who.int/tools/elena/interventions/early-breastfeeding>.
- World Health Organization. (2025). *Breastfeeding*. Retrieved April 21, 2024 from <https://www.who.int/health-topics/breastfeeding#tab=tab3>.
- World Health Organization. (2025). *Nutrition and Food Safety*. Retrieved April 21, 2024 from <https://www.who.int/teams/nutrition-and-food-safety/food-and-nutrition-actions-in-health-systems/ten-steps-to-successful-breastfeeding>.

Zhang, Y., Yuan, R., & Ma, H. (2021). Effect of the theory of planned behavior on primipara breastfeeding. *Annals of Palliative Medicine*, 10(4), 4547554-4544554.